

Iran's Criminal Policy Approaches to Prevention of Kulbari (Smuggling)

Fardin Shahbazi¹, Asghar Abbasi^{*2}, Jafar Movahedi³

1. Ph.D Student of Criminal Law and Criminology, Chalous Branch, Islamic Azad University, Chalous, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Law, Chalous Branch, Islamic Azad University, Chalous, Iran. (Corresponding Author)

3. Assistant Professor, Department of Law, Sabashahr Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Type of Article:

Original Research

Pages: 113-121

Corresponding Author's Info

ORCID: 0000-0001-9657-9712

TELL: +981152226601

Email: drabbasi191@gmail.com

Article history:

Received: 17 Jun 2021

Revised: 10 Agu 2021

Accepted: 15 Agu 2021

Published online: 23 Sep 2021

Keywords:

*Kulbary, Preventive
Criminal Policy,
Smuggling of Goods.*

ABSTRACT

The Kulbary phenomenon has always been followed by the general policies of the criminal system, because it has faced a lot of hardship and difficulty and high risks, and many residents of border regions turn to it to escape unemployment. Today, this phenomenon, in addition to being a serious threat to free trade, imposes a lot of costs on the country's economic body. In this paper, using library method, we examined the main question that the dominant aspect of Iran's criminal policy toward the Kulbari phenomenon is based on repressive or preventive measures? The findings indicate that it seems that the dominant aspect of Iran's criminal policy toward the Kulbari phenomenon is based on preventive measures. The findings also showed that there is no precise definition of the concept of Smuggling in legal texts, which can add to the ambiguity about the criminality of this phenomenon.

This is an open access article under the CC BY license.

© 2021 The Authors.

How to Cite This Article: Shahbazi, F; Abbasi, A & Movahedi, J (2021). "Iran's Criminal Policy Approaches to Prevention of Kulbari (Smuggling)". *Journal of Comparative Criminal Jurisprudence*, 1(3): 113-121.

رویکرد سیاست کیفری ایران در قبال پیشگیری از پدیده کولبری

فردین شهبازی^۱، اصغر عباسی^{۲*}، جعفر موحدی^۳

۱. دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران.

۲. استادیار، گروه حقوق واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران. (نویسنده مسؤول)

۳. استادیار، گروه حقوق واحد صبا شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

پدیده کولبری همواره توسط سیاست‌های کلی نظام رویکردی پیشگیرانه در پی داشته است چرا که این پدیده با مشقت و سختی کار زیاد و خطرات بالایی روبه‌رو بوده است و بسیاری از ساکنین مناطق مرزی برای فرار از بیکاری بدان روی می‌آورند. امروزه این پدیده علاوه بر اینکه به عنوان یک تهدید جدی بر سر راه تجارت آزاد است هزینه‌های زیادی نیز بر بدنه اقتصادی کشور تحمیل می‌کند. در مقاله حاضر با استفاده از روش کتابخانه‌ای به بررسی این سؤال اصلی پرداختیم که وجه غالب سیاست جنایی ایران در قبال پدیده کولبری بر تدابیر سرکوب گرایانه است یا پیشگیرانه؟ که یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که به نظر می‌رسد وجه غالب سیاست جنایی ایران در قبال پدیده کولبری بر تدابیر پیشگیرانه استوار است. همچنین یافته‌های این تحقیق نشان داد که تعریف دقیقی از مفهوم قاچاق در متون قانونی وجود ندارد و این امر می‌تواند بر ابهام در خصوص مجرمانه بودن این پدیده بیفزاید.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۱۱۳-۱۲۱

اطلاعات نویسنده مسؤول

کد ارکید: ۹۷۱۲-۹۶۵۷-۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰

تلفن: ۹۸۱۱۵۲۲۶۶۰۱+

ایمیل: drabbasi191@gmail.com

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۲۷

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۰/۰۵/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۲۴

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۰۷/۰۱

واژگان کلیدی:

کولبری، سیاست جنایی پیشگیرانه،

قاچاق کالا.

مقدمه

قاچاق کالا از طریق کولبری امروزه به معضلی برای جامعه تبدیل شده است. بحث در خصوص اقدامات و تدابیری که بتوان از بروز چنین معضلی پیشگیری نمود یا در صورت وقوع آن مرتکبین را مجازات نمود، اهمیت دو چندان می‌یابد. یکی از ابعاد بسیار مهم کولبری، تأثیر منفی آن در امنیت ملی است چرا که قاچاق کالا از طریق کولبری به طریق مستقیم و غیرمستقیم امنیت ملی کشورها را تهدید می‌کند و از مشکلات جامعه کنونی ما است که به نوعی مانع اساسی در سیر توسعه اقتصادی کشور و حمایت از تولید ملی و کار و سرمایه ایرانی است. پدیده کولبری و قاچاق کالا، معلول علت‌های فراوانی است که برای مقابله با این پدیده نیاز به توجه دقیق و علمی به آنها است. برخورد صرف کیفری نمی‌تواند به تنهایی در مبارزه با قاچاق کالا مؤثر افتد، لذا قوانین و مقررات پیشگیرانه غیرکیفری می‌تواند در کاهش پدیده قاچاق مؤثر واقع گردد. آنچه در یک سیاست جنایی تقنینی باید مورد توجه قرار گیرد این است که قوانین مختلف دارای انسجام، روش و مشخص باشد و مانع از آن گردد که قضات متون قانونی را به طور متفاوت تفسیر نمایند و پاره‌ای از متون قانونی، با زمان دارای اهمیت شوند و از اجرای بعضی از آنها اجتناب شود. در مقابله با کولبری به‌عنوان پدیده مجرمانه می‌توان دو راهکار عمده و مبتنی بر نگاه از منظر سیاست جنایی ارائه نمود. راهکار اول، توسل به تدابیر پیشگیرانه کیفری که در واقع همان حقوق کیفری در مقام اعمال کیفر است و به مداخله نهادهای نظام عدالت کیفری پس از ارتکاب جرم توجه دارد. راهکار دوم، تدابیر پیشگیرانه غیرکیفری که در واقع مداخله نهادهای غیرکیفری در مرحله قبل از ارتکاب جرم است که در یک طبقه‌بندی به پیشگیری اجتماعی و وضعی تقسیم می‌شود. پیشگیری اجتماعی عمدتاً بر تغییر محیط‌های اجتماعی و انگیزه‌های مجرمانه متمرکز است اما در پیشگیری وضعی هدف آن است که موقعیت‌ها و

فرصت‌های ارتکاب جرم کاهش یابد. امری که در این راستا نقش به‌سزایی دارد، قوانینی است که از سوی مجلس قانون‌گذاری کشورمان در خصوص مبارزه با قاچاق کالا و ارز تصویب می‌شود. قوانینی که در طول هشتاد سال اخیر وضع و دچار تحولات گوناگونی گردیده است. این تحولات در طول زمان در بسیاری از مواقع، ناشی از نگرانی روزافزون قانون‌گذار از معضل قاچاق و اثرات مخرب آن بوده است. قانونی که اخیراً در این خصوص وضع گردیده، قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز می‌باشد. این قانون ضمن نسخ بسیاری از قوانین سابق، حاوی مقررات پیشگیرانه جدید و مناسبی در خصوص قاچاق کالا و ارز می‌باشد

۱- ادبیات نظری بحث

۱-۱- محرومیت مرزی

۱-۱-۱- مرز از دیدگاه نظریه مرکز- پیرامون

مرزها به دلیل واقع شدن در مناطق پیرامونی و دور از مرکز، در ابتدا مورد بی‌توجهی کامل قرار می‌گیرند، چراکه امکان بهره‌برداری از منابع آنها کمتر از مناطق نزدیک به مرکز است. سپس به دلیل بی‌توجهی، حداقل منابع موجود این مناطق نیز به سوی مناطق مرکزی یا مناطق نزدیک به آن تمایل می‌یابند و به دلیل تأکید بر تمرکز همه منابع قابل بهره‌برداری در مرکز منطقه، درواقع یک خط مرزی ذهنی و درعین حال قابل لمس میان مرکز و پیرامون ترسیم می‌شود. نواحی مرزی به واسطه انزوای جغرافیایی، توسعه نیافتگی و غیره، تفاوت‌های فاحشی در سطح برخورداری از رفاه و توسعه با مراکز عمده جمعیتی دارند که این تفاوت‌های عمده، منجر به گسست این دو ناحیه و ایجاد یک رابطه استعماری به نفع مرکز می‌شود (ابریشمی، ۱۳۸۶: ۱۸).

۱-۲- نظریه چرخه محرومیت نسبی

بر اساس این نظریه، به طور کلی شکل گیری و تشدید پدیده محرومیت در سطح فرد و جامعه با تأکید بر متغیرهای اقتصادی به دو صورت قابل بیان است:

- **محرومیت درون‌زا:** شرایطی است که در آن فرد یا جامعه به دلیل برخوردار نبودن از استعدادها و منابع و شرایط لازم در دسترسی و بهره‌مندی از برخی مواهب و پیشرفت‌ها دچار محدودیت‌های اساسی است و به واسطه این امر در محرومیت قرار دارد. نکته بارز در این خصوص آن است که در شکل‌گیری این نوع محرومیت عامل خارجی دخالتی ندارد.

- **محرومیت برون‌زا:** شرایطی است که در آن فرد یا جامعه به دلایل برخی اقدامات، سیاست‌ها و تصمیمات از ناحیه عامل خارجی (فرد، گروه، دولت، جامعه، حوادث و غیره) از دسترسی و بهره‌مندی از مواهب، منابع و عواید ناشی از توسعه محروم است و به این دلیل در محرومیت قرار دارد. به عبارت دیگر فرد یا جامعه در این حالت با توجه به ملاحظات خاص از ناحیه عوامل خارجی در شرایط محرومیت قرار می‌گیرد. نظریه چرخه محرومیت بر این فرض استوار است که در شکل‌گیری چرخه محرومیت برای فرد یا جامعه بیشتر متأثر از عوامل خارجی است. به عبارت دیگر از آنجاکه در هر نظام اجتماعی، دولت به عنوان یک عامل خارجی وظیفه کنترل و راهبری نظام اجتماعی را برعهده دارد، می‌باید بر این اساس وظایف معمول با بهره‌گیری از ابزارهای لازم، جنبه‌های محرومیت فردی و اجتماعی را تقلیل دهد (غفورنیا، ۱۳۸۳: ۳۵).

۱-۲- اقتصاد غیررسمی و اشتغال کاذب

در بخشی از فعالیت‌های اقتصادی که جریان مالی آنها در محاسبات درآمد ناخالص ملی وارد نمی‌شود، فعالیت‌های غیررسمی و شرایط اقتصادی موجود، اقتصاد غیررسمی نامیده

می‌شود. آن دسته از فعالیت‌های اقتصادی که برای دولت قابل شناسایی و نظارت نباشد، اقتصاد غیررسمی یک کشور را تشکیل می‌دهد. رسمی یا غیررسمی بودن یک فعالیت اقتصادی را می‌توان بر اساس دو معیار قابلیت شناسایی و قابلیت نظارت توسط دولت از همدیگر تفکیک کرد (محبوب، ۱۳۸۹: ۷۴). اقتصاد غیررسمی در محیطی با نرخ بالای بیکاری، اشتغال ناقص، فقر، نابرابری جنسیتی و کار مخاطره‌آمیز رشد می‌کند. نقش اقتصاد غیررسمی در شرایطی این چنین و بالأخص در درآمدزایی، به دلیل سهولت نسبی ورود به جرگه اشتغال و الزامات اندک به سطح تحصیلی، مهارت‌ها، فنآوری و سرمایه، بسیار قابل توجه است؛ اما اکثر افراد نه با انتخاب خود، بلکه به دلیل نیاز به ادامه حیات و برخورداری از فعالیتی با حداقل درآمد به اقتصاد غیررسمی روی می‌آورند. اقتصاد غیررسمی همچون بیماری است که به مرض کمبود حاد کار شایسته و عدم تعادل در استفاده از کارگران فقیر مبتلا است (تقوی، ۱۳۸۰: ۲۵). اشتغال به مفهوم مشغول بودن به کاری است که پاداش و دستمزد برای فرد به همراه داشته باشد. اشتغال کاذب در زمره کارهای کاذب بوده و می‌تواند غیررسمی و قانونی و غیرقانونی باشد. از منظر اجتماعی هرگونه فعالیت ناپایدار و یا خلاف عرف، هنجارها و قوانین کشوری، به عنوان شغل کاذب قلمداد می‌شود و فعالیت افراد در شغل‌های کاذب را تحت عنوان اشتغال کاذب می‌شناسند (جعفری، ۱۳۹۱: ۳۲).

۱-۳- تاریخچه پیدایش شهرهای مرزی دارای کولبر

آنچه مسلم است اینکه مناطق مرزی از نقاط حساس و استراتژیک کشور بوده و به دلیل فقدان رفاه و نبوده انگیزه‌های لازم برای زندگی، زمینه‌ساز مشکلات سیاسی، اقتصادی و امنیتی برای همه دولت‌های وقت بوده است. ناتوانایی‌های بالقوه در تولید، فقدان اشتغال، نازل بودن درآمد و عدم دسترسی به نیازهای اولیه، عمده‌ترین مشخصه

این بستر مناسب می‌توان به نبود شرایط و امکانات جهت اشتغالزایی اقشار مختلف مردم اشاره کرد.

در معبر مرزی تمرچین پیرانشهر طبق آمار موجود بالغ بر ۴۴۴۰ نفر شاغل هستند. با لحاظ و احتساب بر مبنای عرف موجود منطقه که اکثریت خانوارها بیشتر از ۳ نفر عائله دارند می‌توان به صراحت گفت که بیش از ۱۱ هزار نفر از این طریق امرارمعاش و زندگی می‌کنند و نیز اگر موتورسواران و وانت‌بارها و مغازه‌داران و دست‌فروشان شهرستان را در این آمار اضافه کرد می‌توان با قاطعیت امرار معاش حداقل ۲۲ هزار نفر از ساکنین شهرستان پیرانشهر را از وجود معبر مرزی دانست. چنین حجمی از نسبت جمعیت شهر مرز محدود یک پنجم زیست متفاوت اجتماعی و فرهنگی را رقم زده است که در بخش‌های مشخصی از بافت شهری ساکن هستند و ویژگی‌های فرهنگی اجتماعی خاص خود را برای مرزنشینان رقم زده است. واقعیت این است که بطور دقیق هیچ مطالعه‌ای اجتماعی در باب وضعیت فرهنگی اجتماعی کولبران مرزی صورت نگرفته است (سیف، ۱۳۸۷: ۵۵).

۲- ابعاد کیفری و حقوقی پدیده کولبری در سیاست جنایی ایران

با بررسی کولبری از لحاظ حقوقی این موضوع را به ذهن تداعی می‌شود که کولبری ماهیتی غریب و جایگاهی نامعلوم در نظام حقوقی ایران دارد. علی‌رغم بی‌توجهی قانونگذار، ابعاد حقوقی مختلفی پیرامون کولبری وجود دارد که اگر روشن شود، می‌تواند در بهبود وضعیت کولبران مؤثر باشد. مهم‌ترین ابعاد، قاچاق یا عدم قاچاق اعمال کولبران و پیشگیری از پدیده کولبری است که در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲-۱- تقابل قاچاق و کولبری

از نظر ماهوی، قاچاق به دو شکل انجام می‌گیرد. در شکل نخست، عوامل تجارت غیرقانونی، کالاهایی را به طور

اقتصادی - اجتماعی این مناطق است که زمینه را برای معضلات و نابسامانی‌هایی چون مهاجرت، قاچاق کالا، شورش و ناامنی در این مناطق فراهم آورده است. یکی از پدیده‌های چالشی در مرزهای غربی کشور که حداقل در چند سال اخیر بسیار موضوع رسانه‌های اجتماعی و نیز افکار عمومی کشور بوده است، پدیده کولبری در مناطق کردنشین غرب کشور است.

واقعیت این است که مرز نشینی و مشکلات توسعه نیافتگی مناطق کردنشین وضعیتی را خلق کرده است که بخش کثیری از ساکنان آن به خصوص روستائین یا مهاجرین روستایی برای گذران روزی دست به شغلی خطرناک و کم‌درآمد به نام کولبری بزنند. کولبران کالاهای مورد نظر بازارچه‌های مرزی را که طبق تعریف دولت مرکزی قاچاق محسوب می‌شود بر روی پشت حمل کرده و یا از طریق حمل با حیوان بارکش از مناطق صعب العبور مرزی به داخل شهرها و روستاهای مرزی انتقال می‌دهند. بیشتر این اجناس عبارت از تلویزیون، کولر، بخاری، سیگار، لاستیک خودرو، پوشاک و منسوجات می‌باشد. شغل ناپایدار کولبری در استان‌های مرزی بیشتر رواج دارد و جزو یکی از خطرناک‌ترین کارهای ایران محسوب می‌شود؛ یکی از مناطق غربی پرتردد در بحث کولبری منطقه مرزی پیرانشهر در جنوب استان آذربایجان غربی است.

موقعیت مرزی پیرانشهر به سبب داشتن مرز نسبتاً طولانی با کردستان عراق، امکان رفت و آمد به آن سوی مرز را آسان کرده است. از طرف دیگر وجود نسبی امنیت در شمال عراق باعث شده است که مناسبات غیررسمی بین دو منطقه رواج گسترده‌ای پیدا کند و به اشکالی از تبادل کالا دامن بزند که در چارچوب اقتصاد رسمی کشور نمی‌گنجد. وجود راه‌های زمینی فراوان نیز باعث گسترش این پدیده شده است. در کنار

غیررسمی و مخفیانه بدون پرداخت عوارض گمرکی و رعایت ضوابط تجاری وارد کشور نموده و از آن خارج می‌نمایند. در شکل دوم، امکان دارد عوامل تجارت قانونی، فعالیت تجاری قانونی خود را پوششی برای انجام اعمال متقلبانه قرار دهند و با دست کاری در اسناد تجاری به قاچاق بپردازند. به این حالت، شبه قاچاق گفته می‌شود (قاسمی، ۱۳۸۴: ۲۳). قاچاق کالا جزء جرایم قراردادی و دارای قبح اعتباری است، یعنی رفتارهایی که در مقطعی از زمان واجد وصف مجرمانه و قبح ساختگی کیفری شده‌اند. از این منظر، جرم دیگر دارای قبح ذاتی و تاریخی نیست، بلکه حاکمیت با تکیه بر مصالح سیاسی - اقتصادی، از گذر قانون گذاری کیفری، جرم و مجرم را به وجود می‌آورد (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۷: ۱۴).

وقتی که جهت مشخص شدن مفهوم قاچاق، به قوانین و مقررات حاکم نگریسته می‌شود، این نکته استنباط می‌گردد که قانون گذار به نحو جامع و مانعی آن را تعریف ننموده و متنی که به نحو صریح و شفاف قاچاق را تبیین کرده باشد، یافت نمی‌شود. به عنوان مثال، در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲، بند الف ماده ۱، قاچاق کالا و ارز را این گونه تعریف نموده است: «قاچاق کالا و ارز هر فعل یا ترک فعلی است که موجب نقض تشریفات قانونی مربوط به ورود و خروج کالا و ارز گردد و براساس این قانون و یا سایر قوانین، قاچاق محسوب و برای آن مجازات تعیین شده باشد، در مبادی ورودی یا هر نقطه از کشور حتی محل عرضه آن در بازار داخلی کشف شود.» از یک طرف قانون گذار سعی نموده تعریفی از این جرم ارائه دهد، از سوی دیگر، قانون گذار که خود از نقص این تعریف آگاه بوده و احتمال می‌دهد که این تعریف تمام انواع قاچاق کالا را در برنمی‌گیرد، در ادامه همین ماده اقدام به ذکر مصادیق قاچاق کالا نیز نموده و اشعار داشته است: «... و براساس این قانون و سایر قوانین، قاچاق محسوب و برای آن مجازات تعیین شده باشد...» (عرب مازیار یزدی، ۱۳۸۰: ۸۸).

قانون امور گمرکی هم بدون آنکه تعریفی از جرم قاچاق ارائه نموده باشد فقط به ذکر مصادیقی از آن پرداخته است. ماده ۱۱۳ این قانون مقرر می‌دارد که «موارد زیر قاچاق گمرکی محسوب می‌شود: الف- کالایی که از مسیر غیر مجاز یا بدون انجام تشریفات گمرکی به قلمرو گمرکی وارد یا از آن خارج گردد. همچنین کالاهایی که بدون انجام تشریفات گمرکی یا از مسیرهای غیرمجاز وارد کشور شود و در داخل کشور کشف گردد...» در ماده ۱ قانون مجازات مرتکبین قاچاق مصوب ۱۳۱۲ هم بدون آنکه تعریفی از قاچاق ذکر شده باشد، به ذکر مجازات جرم قاچاق پرداخته شده بود. مطابق این ماده «هر کس در مورد مالی که موضوع درآمد دولت بوده مرتکب قاچاق شود، علاوه بر رد مال و در صورت نبودن عین مال رد بهای آن، حسب مورد با توجه به شرایط و امکانات و دفعات و مراتب جرم به پرداخت جریمه نقدی تا حداکثر پنج برابر معادل قیمت ریالی مال مورد قاچاق و شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم می‌گردد و در مورد اموال ممنوع‌الورود و ممنوع‌الصدور و کالاهای انحصاری علاوه بر مجازات فوق به حبس تعزیری تا دو سال محکوم خواهد شد».

بدین ترتیب مجموعه عوامل ذکر شده موجب گردیده است که مبارزه فیزیکی با قاچاق کالا با اجرای قوانین موجود که حامی ارزش‌های اقتصادی و تجاری سنتی است در این مرحله از زمان که کشور ما دوران توسعه اقتصادی را پشت سر می‌گذارد، توفیق چندانی در پی نداشته و این قوانین جزایی در شرایط کنونی، ساز و کار مناسبی در کاهش روند افزایش آمار جرایم قاچاق کالا به همراه نداشته است. مهم‌ترین علت این نارسایی عدم شفافیت قوانین موجود و فقدان تعریف جامع و مانع از قاچاق کالا است که در عمل موجب بروز تفسیرهای قضایی متفاوتی از قوانین مذکور از ناحیه قضات و مراجع کیفری شده است و نهایتاً منجر به آراء متفاوتی در زمینه پرونده‌های قاچاق کالا در مراجع کیفری می‌شود.

۲-۲- مکانیزم پیشگیری از پدیده کولبری

۲-۲-۱- ضرورت ایجاد عدالت در توسعه در کسب و کار

ایجاد کارخانه در شهرهای مرزی تا حدودی مؤثر و موفقیت‌آمیز است چرا که می‌تواند بخش قابل توجهی از کولبران را که جویای کار هستند، صاحب شغل کرد. دولت باید با سرمایه‌گذاری در مناطق مرزی و ایجاد اشتغال مانع از روی آوردن مردم این مناطق به شغل کاذب کولبری شود. با چند روش می‌توان جلوی مشکلات کولبری را گرفت و موجب توسعه مناطق مرزی شد. به عنوان مثال ایجاد منطقه آزاد می‌تواند راهگشا باشد.

۲-۲-۲- وضع قوانین حمایتی

شبه شغلی که مردم غرب کشورمان مجبور هستند با وجود خطرات بالا و تحمل مشقت زیاد آن را انجام دهند، چرا که نه شغلی دارند و نه می‌توانند از امکانات رفاهی سایر مناطق استفاده کنند. بنابراین به دلیل بی توجهی دولت‌ها، مناطق مرزی با چالش‌های زیادی از جمله کولبری و کشته شدن بسیاری از آنها به دلیل غیرقانونی بودن آن در کشور و در نهایت نارضایتی مردم منطقه مواجه خواهند شد. همچنین در صورت فشار بیشتر به مردم ممکن است به تخلیه منطقه مرزی منجر شود که خود می‌تواند یک چالش و خطر بزرگ امنیتی برای کشور به حساب آید (بهرامی، ۱۳۸۹: ۵۲).

نکته قابل توجه موضوع کشته شدن کولبرانی است که هر چند وقت یک بار در مناطق مرزی با شلیک نیروهای امنیتی از پا در می‌آیند. مسأله‌ای که تذکر نماینده مردم آن منطقه در مجلس و واکنشی اعتراضی به همراه داشت و با گذشت زمان دوباره همه چیز به روال عادی بازمی‌گردد تا باز کولبری دیگر یا به ضرب گلوله‌ای کشته شود یا زیر بهمن زمستانی دفن شود. ماجرای که در زمستان ۹۵ اتفاق افتاد و اعتراض بسیاری از مردم مناطق مختلف اعتراض سایر نمایندگان مجلس را به همراه داشت. موضوعی که موجی خبری ایجاد

کرد و در آن زمان بسیاری از نمایندگان به فکر راه چاره‌ای برای کمک به کولبران افتادند و حتی برخی از آنها موضوع بیمه کولبران را مطرح و پیگیری کردند (گل‌پرور، ۱۳۸۹: ۱۰۱).

نتیجه‌گیری

کولبری همچون سایر پدیده‌های اجتماعی به ذات، یک پدیده تماماً حقوقی نیست، پر واضح است که ماهیت چنین پدیده‌هایی را نباید منحصرأ در حقوق بررسی کرد. اما از آنجا که بر این پدیده عناوین مجرمانه متعددی اطلاق می‌شود و خلأهای قانونی بر تبعات چنین پدیده‌ای می‌افزاید، بررسی کولبری را از منظر حقوقی کیفری اهمیت می‌یابد. بستر اولیه شکل‌گیری کولبری، بازارچه‌های مرزی است. بازارچه‌هایی که طی این سال‌ها هم به لحاظ شکلی دچار تحولات بسیاری شده و هم از لحاظ قانونی فراز و نشیب بسیاری طی کرده است. این بازارچه‌ها در ابتدا به صورت رسمی و قانونی در اطراف مرز دایر شدند که افراد با تخفیفات گمرکی به خرید و فروش کالا مبادرت ورزند. معابر کولبری ابتدا برای مرزنشینانی بود که با دریافت کارت پیمانه‌وری از نهاد مربوطه در حاشیه مرز با استفاده از تخفیفات گمرکی اقدام به خرید و فروش کالا از دو طرف مرز می‌کردند؛ با زیاد شدن تعداد پیمانه‌وران فعالیت این اشخاص با محدودیت‌های بسیاری روبه‌رو شد. وضعیت موجود کولبران، برخلاف قوانین و کنوانسیون‌های بین‌المللی و اعلامیه‌جهانی حقوق بشر، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی سازمان ملل متحد، میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی، قانون اساسی، حقوق شهروندی و سایر قوانین داخلی و بین‌المللی می‌باشد. به علاوه، تیراندازی به سمت کولبران برخلاف یکی از اصول مهم حقوق کیفری یعنی اصل قانونی بودن جرم و مجازات می‌باشد و در تمامی کشورهای متمدن به عنوان اصل اساسی مورد قبول و پذیرش قرار گرفته است. تیراندازی

به سمت کولبران، قبح عمل را برای آنان از بین می‌برد. در نهایت به جای اینکه علل کولبری بررسی شود و برای آن چاره‌جویی شود، با آنان برخورد کیفری بدون محاکمه می‌شود که علت عدم موفقیت در مقابله علیه کولبران و متوقف ساختن آن‌ها می‌باشد. از اینرو، نه تنها به کولبران و خانواده آن‌ها آسیب‌های جدی و جبران‌ناپذیر وارد می‌شود، بلکه دیدگاه مردم نیز نسبت به مسببان حادثه و این اتفاقات مکرر می‌شود. هرچند تاکنون در قوانین داخلی برای بهبود وضعیت کولبران اقدامی انجام نگرفته است، اما کولبری و حمایت از کولبران توجه مجامع بین‌المللی را به خود جلب کرده و در تلاش برای بهبود وضعیت آن‌ها بارها روی شبکه‌های تلویزیونی و مجازی سخن به میان آورده شده است. کولبران آسیب‌پذیرترین قشر جامعه می‌باشند که در هنگام مصائب به دلیل برخوردار نبودن از بیمه و امنیت شغلی، باید چشم به راه کمک‌های مردمی باشند. کولبران به جهت رفتن به مرز محاکمه و مجازات می‌شوند مرزی که در آموزه‌های دینی متعلق به کسی نیست و معنایی ندارد. اگر جرم کولبران پرداخت نکردن حق گمرک باشد، هیچ جای قانون، مجازات چنین جرمی قتل نیست. اگر به جرم نداشتن کارت تردد به سوی آن‌ها شلیک می‌شود، باز مقصر آن‌ها نیستند، چون همه کولبران دوست دارند که کارت داشته باشند و بتوانند آزادانه و بدون خطر کولبری کنند.

ملاحظات اخلاقی: موارد مربوط به اخلاق در پژوهش و نیز امانت‌داری در استناد به متون و ارجاعات مقاله تماماً رعایت گردید.

تعارض منافع: تدوین این مقاله، فاقد هرگونه تعارض منافی بوده است.

سهم نویسندگان: نگارش مقاله به‌صورت مشترک توسط نویسندگان انجام گرفته است.

تشکر و قدردانی: از تمام کسانی که ما را در تهیه این مقاله یاری رسانده‌اند، سپاسگزاریم.

تأمین اعتبار پژوهش: این پژوهش بدون تأمین اعتبار مالی سامان یافته است.

منابع و مأخذ

- ابریشمی، حمید (۱۳۸۶). «بررسی واکنش متقارن اقتصاد زیر زمینی به تغییرات مالیات». *مجله تحقیقات اقتصادی*، ۷۹: ۱۹-۱.

- بهرامی، بهروز (۱۳۸۹). *آسیب شناسی قاچاق کالا در ایران*. تهران: انتشارات فارابی.

- تقوی، مهدی (۱۳۸۰). *تجارت بین‌الملل*. تهران: انتشارات پژوهشکده امور اقتصادی.

- جعفری، نادر علی (۱۳۹۱). *اقتصاد مقاومتی*. پایان نامه کارشناسی ارشد، تفت: دانشگاه آزاد اسلامی.

- سیف، الله مراد (۱۳۸۷). *قاچاق کالا در ایران*. تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

- عرب مازار یزدی، علی (۱۳۸۰). *اقتصاد سیاه در ایران*، یک رویکرد کلان اقتصادی. پایان‌نامه دکتری، تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.

- غفور نیا، امیر (۱۳۸۳). *قاچاق کالا و اهمیت مبارزه با آن*. تهران: دفتر تحقیقات معاونت بازرسی و نظارت سازمان بازرگانی.

- قاسمی، بهروز (۱۳۸۴). *آسیب شناسی قاچاق کالا در ایران*. تهران: انتشارات فارابی.

- گل پرور، حسن (۱۳۸۹). *سیاست جنایی ایران در قبال جرایم قاچاق و جرایم گمرکی*. پایان نامه دوره دکتری حقوق

– نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۸۷). مباحثی در علوم جنایی. ویراست پنجم، تهران: انتشارات گنج دانش.

جزا و جرم‌شناسی، تهران: دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی.

– محبوب، افراسیاب (۱۳۸۹). پژوهشی/اقتصادی. جلد سوم، تهران: انتشارات مجلس.